

J.P. Mynsters prædiken ved åbningen af Rigsforsamlingen

Taler

Jakob Peter Mynster
Biskop over Sjællands Stift

Dato

23. oktober 1848

Sted

Formentlig Christiansborg
Slotskirke

Omstændigheder

Den Grundlovgivende Rigsforsamlings første møde fandt sted d. 23. oktober 1848, og det var ved en gudstjeneste inden mødet, at Mynster - der sad i Rigsforsamlingen som kongevalgt - holdt sin prædiken.

Den Grundlovgivende Rigsforsamling havde til opgave at udforme og vedtage Danmarks første grundlov, som blev underskrevet af Frederik 7. d. 5. juni 1849.

Siden 1850 har der været tradition for at afholde gudstjeneste i forbindelse med Rigsdagens (og siden Folketingets) åbning.

- 1 Herren bevare vor Indgang og vor Udgang! Idet vi nu skulle drage den
alvorsfulde, ansvarsfulde Vei hen til det Sted, hvorpaa alt Folkets Øine vogte,
hvorpaa ogsaa dit Øie vogter, du Himmels og Jordens Herre! da være du med
os, og lade dit Ansigt lyse over os, at vi maae kiende din Vei paa Jorden, at din
5 Frygt maa være i vore Hierter, dit Raad i vore Raad, saa at, naar vi atter drage
ud, og Stedet tillukkes efter os, vi maae have bevaret en god Samvittighed for dig
og for Mennesker. Og da lyse atter dit Ansigt over vor Udgang, at hvad der er
fuldbragt maa Vorde til Velsignelse for os og vore Børn, for vore Fædres Land
fra Slægt til Slægt! Amen.

10

***

Andægtige Tilhørere!

- 15 Fra hvor bevægede Tider, med hvor bevægede Hierter vi ere komne hid, behøve
vi ikke at skildre for hverandre; men hvorledes det end har stormet, endnu
stormer omkring os, har stormet eller endnu stormer i os, her lyder det til os
Alle: Været stille, thi denne Stund er hellig! ¹ her skal Enhver af os sige: Min Siel,
vær stille for Gud, thi til ham er min Forventning. ² Og i denne Stilhed ville vi da
20 høre Guds Ords Paamindelse, at den maa følge os fra dette Sted til det andet,
hvorhen vi gaae.

Psalme 127, 1.

Dersom Herren ikke bygger et Huns, da arbeide de forgieues, som bygge derpaa;
25 *dersom Herren ikke bevarer en Stad, da vaager Vogteren forgieues.*

Enhver, som har erfaret Noget i Verden, som med opmærksomt Øie har betragtet hvad der tildrog sig med ham og omkring ham, vil erkiende, at dersom et Foretagende skal have heldig Fremgang og føres til sit Maal, da maa der til
30 Menneskers Stræben komme Noget, som ikke er i Menneskers Magt, ikke beror paa deres Kraft eller Konst. Den gamle Prædiker havde seet omkring sig, hvad der skeer under Solen, og havde fundet, at Løbet er ikke i de Lettes Magt, og Kringen ikke i de Vældiges Magt, ei heller Rigdom i de Forstandiges, ei heller Gunst i de Vittiges Magt.³ Denne hemmelighedsfulde Forbindelse, som saa ofte
35 knytter Virkning til Aarsag, Udfald til Hensigt, ganske anderledes, end al Beregning lovede, kalde Menneskens Børn Lykke; den, sige de, maa komme til Bygningsmændenes Arbeide, dersom Huset skal reise sig snart og fast, og Den, der bygger, boe tryggeligen deri; den maa komme til Vogternes Aarvaagenhed, dersom Staden stal forsvares. Hvor klart erkiendte ikke de, som have udført de
40 meest glimrende Bedrifter, hvilke Verden skienkede sin Priis og Beundring, at der i deres Fremgang var saare Meget, som ikke var deres Eget; til en Tid bares de frem, Lykken begunstigede ethvert af deres Foretagender, de kunde vove Alt, og Tærningen faldt stedse heldigt; derefter vendte Alt sig imod dem, der var en Skranke, den syntes ikke stærkere, end de, hvilke de tilforn saa ofte havde
45 giennembrudt, men nu sagde den dem: Saa vidt, og ikke videre! de vare endnu de Samme, men Lykken havde forladt dem.

God Lykke til Forehavendet, ønske derfor Menneskene hverandre; men af hvor tvivlsomt Værd er dog ofte Det, de saaledes ønske! Thi „Lykke“ betegner dog
50 kun noget Udvortes, om hvilket det, hvor meget det endog attraaes, prises, maaskee misundes, dog er saa saare uvist, om det virkelig bliver Den, der erholder det, til Gode. Gods og Rigdom kaldes Lykkens Gaver, dog har Enhver sandet det gamle Ord, at Lidet er bedre i Herrens Frygt, end et stort Liggendefæ, naar der er Forstyrrelse derhos⁴ Og saaledes er det med Glands og Ære, saaledes
55 med Styrke og Magt. Og, som det er i den Enkeltes Huus, saaledes ogsaa i Folket. Lad Ageren bære sin Grøde, lad Rigdommene strømme ind fra alle Verdens Hjørner, lad Folkets Navn være frygtet vidt omkring, dersom der er en Orm, der sniger sig om i de blomstrende Lande, dersom der er en Gift, der trænger sig ind ligesom i Folkets Aarer, og løser Samfundets Ledemod, da er
60 Forstyrrelsen der tilligemed Lykken, bryder ofte pludselig frem, og hvad der syntes grundet for evige Tider, styrter sammen i et Øieblik. Naar vi derimod

sige, at der er Velsignelse med et Foretagende, da behøve vi ikke at tilføie, at det virkelig kommer til Gode, thi just deri bestaar Velsignelsen.

65

Naar da nu den Dag er frembrudt, som over Danmarks hele Land er sect imøde med saa spændt Forventning, naar der i det hele Folk Ingen er, som jo erkiender, hvor følgerige de Forhandlinger ville være, som nu begynde, da er der heller Ingen i Folket, som jo ønsker, at der maa være Lykke og Velsignelse dermed.

70

Hvorfra og hvorledes stal dette komme? Tale vi blot om „Lykke“, da sige vi dermed, at vi ikke vide, hvorfra det Gode kommer; Lykken er en

hemmelighedsfuld Magt, som vi maae erkiende i dens Virkninger, men til hvis Udspring vi mene ikke at kunne naae; hvad der skeer, vove vi ikke at kalde Hændelse, thi vi fornemme, at det tilskikkes med Hensigt, men der standser vor

75

Betragtning, og vi kalde det uudgrundeligt. Tale vi derimod om „Velsignelse“, skulle vi da endnu sige, at vi ikke vide, hvorfra den kommer? O nei! du, fra hvem al god og fuldkommen Gave er, vi vide det saa vel, at naar der er Velsignelse i vore Veie, Velsignelse med vore Idrætter, da er det dig, som med Miskundhed og Naade seer ned til os, som til vor Stræben Føier Det, som ingen Anden kan, som giver Væxt, hvor vi kun plante og vande.

80

Hvor klart samstemmer Vidnesbyrdet fra alle Tider, hvor klart ogsaa Vidnesbyrdet dybt fra vort Hierte, naar vi høre de hellige Ord: Dersom Herren ikke bygger et Huus, da arbeide Bygningsmændene forgieves, dersom Herren ikke bevarer en Stad, da vaager Vogteren forgievcs! Skal Huset bygges, da maae der være de, som bygge; skal Staden bevares, da maae der være de, som vogte; thi — som det atter hedder i Psalmernes Bog — Himlen hører Herren til, men Jorden gav han Menneskens Børn.⁵ Visselig overantvordede Gud Menneskene Jorden, at de skulde dyrke og bevare den, gjøre sig den underdanig, indrette sig paa den; og dersom Mennesket lader Hænderne synke, dersom han ikke anspænder de Sielens Kræfter, der bleve ham givne, da tænke det Menneske ikke, at han skal faae Noget af Herren. Dog er Jorden Herrens, og dens Fylde, Jorderige, og de, som boe derpaa.⁶ Der er en Magt, som er over Menneskenes Magt, og Velsignelsen hører Herren til; han sender den, hvor han vil, og Ingen kan aabne dens Forraad, naar han lukker til. Derfor skulle vi vaage og bede, at vi maae være værdige til at annamme Velsignelsen af Herren.

95

Nu ere vi paa dette Sted, hvor Alt paaminder os om Guds hellige Nærværelse, og hvert Ord, som ikke vidnede om den Erkiendelse, at vi staar for Hans Aasyn, som randsager og kiender os, som forstaaer vore Tanker langt fra, vilde være til

100

Forargelse, vi vilde straffe os selv for enhver Rørelse i vort Hierte, som ikke var efter Guds Villie. Men hvor uværdig var vor Gudsyndelse i denne Time, dersom vi ikke herfra toge den Bevidsthed med os, at Herrens Øine ere allesteds, og beskue Onde og Gode!⁷ Her, sig vi, har Guds Ord sit Sæde, dog visselig ikke for at det skulde blive her indsluttet, men for at det herfra skal gaae ud, og hellige hvert Hierte, hver Gierning, hvert Samfund. Paa hvert Sted, hvor vi færdes, kan Guds Ord komme os imøde; det bringer med sig de Forjættelser, som ere al vor Tilflugt og Trøst, men disse Forjættelser tør vi ikke tilegne os, dersom vi ikke først høre dets Fordring. Og jo høitideligere Stedet er, til jo ansvarsfuldere Gierning det er bestemt, desto mere fornemme vi, at det Guds Ord er levende og kraftigt, og skarpere end noget tveegget Sværd, og trænger igiennem indtil det adstiller baade Siel og Aand, baade Ledemod og Marve, og dømmer over Hjertets Tanker og Raad.⁸ Skulde vi da ikke fornemme det saaledes, naar ved Indgangen til det Sted, hvorhen vi drage, Guds Ords alvorlige Fordring kommer os imøde, naar det siger Enhver af os: „Hvad kræver Herren af dig, uden at gjøre Ret, og at elske Miskundhed, og at ydmyge dig og vandre med din Gud?“⁹

„Ret“ — du hellige Ord, som giennemlyder Himlene, din Fordring skal heller aldrig forstumme paa Jorden! Det er ikke et Ord, et Begreb, som Menneskene vilkaarlig opfandt sig, men, som Retfærdigheden er grundet i Guds evige Væsen, saaledes skrev han ogsaa dens Lov i Menneskets Inderste, da han skabte det i sit Billede, saaledes skrev han den for Menneskenes Øine med den Skrivt, som gaaer fra Slægt til Slægt, som aldrig kan udflettes, som kaldes den hellige, fordi Mennesker Intet tør tage fra eller lægge til. Med sin Magt grundfæstede han Jorden, med sin Retfærdighed vil han grundfæste Menneskenes Samfund. Menneskene kunne løse sig fra Lov og Ret, men dermed løse de sig ogsaa fra Guds Velsignelse; Herren bygger ikke deres Bygninger, derfor skulle de falde sammen; Herren forsvarer ikke deres Stæder, derfor vaage Vogterne forgieves. Gud har talt til os mange Gange og paa mange Maader ved sine Sendebud, han har talt til os ved sin Eenbaarne, og stedse var hans Lov den samme: „Alt, hvad I ville, at Menneskene skulle gjøre mod Eder, det gjører I mod dem;“¹⁰ stedse føiede han dertil den advarende Røst: Med den samme Maade, som I maale med, skal Eder igien maales;¹¹ og, som hiint Ord, saaledes er ogsaa dette klart som Dagens Lys, fast som de evige Grundvolde, hvilke Menneskers Magt og Kløgt ikke kunne rokke; Godt og Ondt, Ret og Uret fare hen, men de komme tilbage, snart eller seent, her eller hisset, thi Han, som dømmer Jorderige, skulde han ikke gjøre Ret?¹²

Retfærdigheden er det Første, Afvigelsen derfra kan Intet erstatte, Intet
besmykke, og det var et tomt, et hykkelsk Ord, dersom Nogen vilde sige, at han
opoffrede Ret for Kierlighed, thi Kierligheden vil bringe Velsignelse, og der er
145 ingen Velsignelse uden Retfærdighed. Dog siger den hellige Formaning ogsaa:
„Du skal elske Miskundhed!" Retfærdighed sammenholder Menneskelivet, men
Miskundhed og Kierlighed forbinder et Folk med varmere og inderligere Baand.
Vi forsamledes jo Alle her i Kierlighed til vore Fædres Land, og med hvilken
Skønhed Gud endog har smykket, med hvilke Gaver han endog har velsignet
150 andre Verdens Lande: hvo af os elsker ikke Danmarks Land, dets Sletter og
Skove og Strande, hvo vilde ikke fierntfra længes hen til disse Kyster, hvor vi
først hilsede Dagens Lys, hvor Gud anviste os vor faste Bolig? Men hvo af os
skulde da ikke ogsaa elske det Folk, til hvilket Gud knyttede os med det første
Aandedræt, hvis Blod rinder i vore Aarer, hvis Tungemaal er paa vore Læber,
155 hvis Vee og Vel, hvis Held og Hæder ogsaa er vor? Velsignelse over Land og
Folk, Velsignelse over Borg og Hytte, er alle vores Ønske; men kunde vi da
glemme Kierlighedens Velsignelse? kunde vi glemme, at først da er et Folk
velsignet, først da er det stærkt og hæderligt og lykosaligt, naar det kan boe
sammen i Fred og Enighed, i Miskundhed og Barmhjertighed, og Velvilliens
160 Følelser komme den Ene imøde fra den Anden? Ogsaa til vor Forsamling vender
sig det hellige Bud med sin Fordring. Vel kan og skal det ikke være anderledes,
end at Mening maa troede op imod Mening, at Enhver maa forfegte, hvad han
erkiender som Ret, maa med Kraft og Nidkierhed modstaae, hvad han mener at
være Folket til Skade; men ogsaa her lyder den hellige Formaning: Intet af Lyst
165 til Trætte eller forfængelig Ære,¹³ Intet af Lyst til at anklage og dømme, men Alt
stræbe hen til, at vi kunne enes i forstandige og gavnlige Raad, at vort Møde ikke
blot skal være en Forsamling af et Antal forskiellige Mennesker, men et
Samfund af dem, der redeligen arbeide til Fædrelandets og Folkets Vel! Derfor
kræver Herren ogsaa her af os, at vi, hvilke Lidenskaber der endog ville oprøre
170 vort Hierte, skulle elske Miskundhed.

Den hellige Tale vedbliver og siger: „Du skal ydmyge dig og vandre med din
Gud." Dersom Herren ikke bygger Huset, da arbeide de forgieves, som bygge
derpaa; men skal Herren være med os, da maae vi ogsaa være med ham; Gud for
175 Øie, og Gud i Hiertet. Medborgere! det er svære Tider, Afgjørelsens vigtige og
vanskelige Tider, i hvilke vi forsamles; Meget vil trænge sig frem, som tilforn
ikke var, Meget vil falde sammen, som længe bestod. Skal da Alt forsvinde, og vi
af vort Eget danne ligesom en ganske ny Verden paa den gamles

180 sammenfaldende Ruiner? Er der Intet, som er os dyrebart, faa vi ville tage det med os fra de gamle Tider i de nye, Intet, der saaledes er voret sammen med vort Væsen, saa vi ikke ville slippe det? Vi see Folkene vidt omkring i det vilde Oprør, ikke fremskridende i stadig Udvikling, men sønderrivende eet Baand efter et andet, ikke blot Sædvanens Baand, men Troskabens og Kierlighedens.

185

Og som de fornegte Troskaben mod Mennesker, saaledes mod Gud i Himmelen; det synes at være dem ret magtpaaliggende jo før jo hellere at befries fra Navnet af christelige Folk, som om dette Navn var dem en trykkende Byrde. Skulle vi efterfølge dem? Skulle vi løse den christelige Kirkes skønne Baand,
190 som hidtil forenede Konge og Folk, forenede Folket indbyrdes, som helligede Kronen paa den Salvedes Hoved, og Menighedernes Samliv, og Ægteskabets Pagt, og Barnets Indtrædelse i Verden, og Gravenes Fred, og knyttede det timelige Liv til det evige? Nei! selv dette, at vi lagde Veien til hiint Raadstagnings Sted her giennem Helligdommen, betyder, at den nye Vei, der
195 aabner sig for os, den ville vi vandre med Gud. Gierne ville vi lære Love og Skikke og Rette og gode Sæder, hvor de hos andre Folkeslag ere at finde, men hvad endog de Andre antage eller fornegte, da ville vi holde fast ved Guds Lov og Christi Evangelium, og lade Guds Ord være vort Lys og vor Trøst fra Slægt til Slægt. Vort Folk er kun lidet mellem Jordens Folkeslag; Gud, som har
200 bestemt Folkene forordnede Tider og visse Grændser for deres Bolig,¹⁴ gav os ikke vidtstrakte Grændser, men han forundte os, medens de Andre falde fra hinanden i Spliid og Tvedragt, i disse Farens og Trængselens Tider at lyse frem ved Enighed og Kraft, ved den faste Villie til at modstaae Uret og Troløshed, ved Redebonhed til enhver Opoffrelse for det elskede Fædreland, ved kierlig
205 Deeltagelse mod dem, der streed og leed for os. O maatte Gud endnu forunde os, at der ved den nye Ordning, der nu begynder, kunde siges: Dette lidet Folk har dog retfærdige Skikke og Rette, og holder dem, og gjør derefter, og at dette maatte være vor Viisdom og vor Forstand for Folkenes Øine.¹⁵

210 Men, Herre vor Gud! det er ikke af os selv, og vi vente ikke Held og Seier, ikke Raad eller Forstand, dersom du ikke holder dig nær til os, naar vi kalde paa dig. Vi træde frem for dig i vore Hjerters Ydmyghed, vi vide jo vel, hvad der vidner imod os i det daglige og i det offentlige Liv, vi nedbøie os for dig og anraabe din Barmhertighed, at du ikke vil hensee til vore Synder. Alt hvad der kan have
215 været i os af Trods og Overmod, af Daarlighed og Uforstandighed, af egennyttig Beregning af de egne Fordele og Forglemmelse af det almene Vel, af Ligegyldighed mod dit Ord og dine Bud: skiul det med din Naade, og opret

Forligelsens Ord iblandt os. Ja, Herre! Fred med dig er det Første, vi ydmygen
220 begiere, men da ogsaa, at vi maatte boe med hverandre med Fred i Landet, og,
hvis det stemmer med dit Raad, at da Freden ogsaa maatte omhegne vore
Grændser. Du veed det, du Herre over Verdens Riger! at vi ikke have attraaet at
trænge ind i fremmed Eiendom og tilegne os, hvad der ikke ved din Styrelse var
lagt under vor Konges Scepter; vi have kun villet værne om Hans og Folkets Ret,
225 og, som det er din Villie til Enhver paa det Sted, hvor du satte ham, afværge
Vold og Uret. Du kiender al vor Svaghed, men du veed dog ogsaa, retfærdige
Gud! at der i dette Folk er en Rod, som kan udvikles til en fast og skøin Stamme,
er nedarvet fra Fædrene din Frygt og Vedhængenhed ved det Evangelium, som
du lod din Eenbaarne forkynde paa Jorden, at der er Troskab mod Konge og
230 Fædreland, er indbyrdes Deeltagelse under alle Tilskikkelser, er Agtelse for
Sædelighed og Orden, og at, hvor det Modsatte - lod sig tilsyne, straffedes det
med Folkets Fortørnelse. Herre, lad de gode Spirer ikke qvæles, men giv belejlige
Tider til glædelig Fremvært! Din Naade, Varetægt og Velsignelse være over vor
Konge, og, som du i de første Tider, han bar Scepteret, har tilstikket ham svære
235 Prøvelser, men i disse bundet hans Hierte nøiere til Folket og Folkets til ham,
saaledes ville du forunde ham gode Aar, i hvilke han med Glæde kan see ud over
et lykkeligt Folk! Din Varetægt være over Arveprindsen og det hele Kongelige
Huus! Kongens Hære paa Land og Sø stride under dit Banner, du være deres
Skiold og Styrke, og din Magt give de retfærdige Vaaben Fremgang til
240 Fædrelandets Frelse og Hæder! Dit Raad lede Kongens Raad i dine Veie, at din
Villie og Folkets Vel derved glædeligen maa fremmes! Men nu bede vi dig i
Særdeleshed for denne Forsamling, der fra Landets forskiellige Egne er mødt til
at raadslaae om den Skikkelse, i hvilken Rigets Styrelse skal ordnes i de
frembydende Tider. O Gud, lad din Aand, Viisdoms og Forstands Aand, Raads
245 og Styrkes Aand, Kundskabs og Guds frygts Aand¹⁶ (Es. 11,2) hvile over vor
Forsamling, og, som vi nu begynde i dit høilovede Navn, saa giv os at fare fort
efter din Villie, og at ende med din Velsignelse! O almægtige og barmhiertige
Gud, byg du Huset, at det maa vorde skjønt og varigt; bevar du Stad og Land og
Folk! Amen.

250

1. Neh. 8, 11.

Refererer til Nehemias' Bog kapitel 8, vers 11

255 2. Ps. 60, 6.

Refererer til Salmernes Bog kapitel 60, vers 6.

3. Præd. 9, 11.
Refererer til Prædikernes Bog kapitel 9, vers 11
- 260 4. Ordspr. 15, 10.
Refererer til Ordsprogenes Bog kapitel 15, vers 10.
Svarer dog til vers 16 i den nuværende bibeloversættelse.
5. Ps. 115, 16.
Refererer til Salmernes Bog kapitel 115, vers 16
- 265 6. Ps. 24, I.
Refererer til Salmernes Bog kapitel 24, vers 1
7. Ordspr. 15, 3.
Refererer til Ordsprogenes Bog kapitel 15, vers 3.
8. Hebr. 4, 12.
Refererer til Brevet til Hebræerne kapitel 4, vers 12.
- 270 9. Mich. 6, 8.
Refererer til Mikas Bog kapitel 6, vers 8.
10. Matth. 7, 12.
Refererer til Matthæusevangeliet kapitel 7, vers 12.
11. Luk. 6, 38.
Refererer til Lukasevangeliet kapitel 6, vers 38
- 275 12. 1 Mos. B. 18, 25.
Refererer til Første Mosebog kapitel 18, vers 25
13. Phil. 2, 3.
Refererer til Paulus' Brev til Fillipperne.
14. Ap. G. 17, 26.
280 Refererer til Apostlenes Gerninger kapitel 17, vers 26
15. Sml. 5 Mos. B. 4, 6 ff.
Usikkert hvad Sml. betyder, men resten refererer til Femte Mosebog kapitel 4, vers 6
16. Es. 11, 2.
Refererer til Esajas Bog kapitel 11, vers 2

285

Kilde

Mynster, J. P.: Prædiken ved Aabningen af Rigsforsamlingen den 23. October 1848. Kiøbenhavn: Reitzel, 1848. Digitaliseret: Det Kgl. Bibliotek

Kildetype

Digitalt manuskript

290

Tags

Den Første Slesvigske Krig 1848-1851, Den Grundlovgivende Rigsforsamling, Prædiken, Prædikener fra 1800-tallet, Åbningstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/j-p-mynsters-praediken-ved-rigsforsamlingens-abning>

295